

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886.   Första Kammaren.   N:o 7.

Lördagen den 13 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Storckenfeldt* anmälde att han inställt sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att Herr *Peyron* låtit anmäla det han af sjukdom hindrades att lemna sitt hem.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Forssman* under elfva dagar från denna dag.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift;

N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömd;

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förändrad lydelse af 19, 43 och 61 §§ i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875;

N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål; och

N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förändrad lydelse af 22 kap. 21 § Strafflagen.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit till valmän utsedde:

Herr <i>Anderson, F. A.</i>	med 57 röster.
" <i>von Baumgarten</i>	" 57 "
" <i>Beijer</i>	" 57 "
" <i>Björnstjerna</i>	" 57 "
" <i>Dahl</i>	" 57 "
Friherre <i>de Geer af Finspång</i>	" 57 "
" <i>de Geer af Leufsta</i>	" 57 "
" <i>von Essen, R. J.</i>	" 57 "
Herr <i>Evers</i>	" 57 "
" <i>Falk, W.</i>	" 57 "
" <i>Fock</i>	" 57 "
" <i>Fosser</i>	" 57 "
" <i>Gyllenram</i>	" 57 "
Grefve <i>Hamilton</i>	" 57 "
Herr <i>Kock</i>	" 57 "
" <i>Nisser</i>	" 57 "
" <i>Richter</i>	" 57 "
" <i>Rääf</i>	" 57 "
" <i>Sandberg</i>	" 57 "
" <i>von Stockenström</i>	" 57 "
" <i>Stråle, G. H.</i>	" 57 "
" <i>Söderhjälm</i>	" 57 "
" <i>Thyselius</i>	" 57 "
Grefve <i>Wachtmeister</i>	" 57 "

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af Kammaren fått i uppdrag att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit till suppleanter för desse valmän utsedde:

Herr <i>Tamm, H. P. P.</i>	med 39 röster.
" <i>Ericsson, H. M.</i>	" 39 "
" <i>Lundin</i>	" 39 "
Grefve <i>Falkenberg</i>	" 39 "
Herr <i>Odelberg</i>	" 39 "
" <i>Pettersson, P.</i>	" 39 "

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Anmäldes och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 4, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer, torrlägg-

ning af vattensjuka marker, äfvensom odlingsföretag, samt angående villkoren för sådana statsbidrags erhållande;

N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

N:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel; och

N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; samt

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 17, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af 53 § i Värnpligtslagen den 5 Juni 1885, dels ock enskild motion i samma ämne;

N:o 18, i anledning af väckt motion om upphäfvande af åtskilliga löfteseder;

N:o 19, i anledning af väckt motion om edgångs utbytande i vissa fall emot laglig försäkran; och

N:o 20, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser i afseende å ordalagen vid edgång.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 10 innevarande Februari bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående fortsättande under år 1887 af arbetena på nya kasernetablissemang för Svea lifgarde och Andra lifgardet m. m.;

2:o) angående afsöndring af jord från militiebostället Refvinge i Malmöhus län till vapenöfningsplats för Södra skånska infanteriregementet m. m.;

3:o) angående statsverkets öfvertagande af den rotehållare åliggande skyldighet att bygga och underhålla kompanitrossbodnar samt fortskaffa trossen till och från mötesplatserna;

4:o) angående anslag till en stambana genom öfre Norrland; och

5:o) angående låneunderstöd för anläggning af jernväg från Göteborg till Varberg.

Föredrogos och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 10 i denna månad bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till ändringar i gällande tulltaxa rörande artiklarne pelsverk, hattar och metalltråd; samt

2:o) med förslag till förändrad lydelse af § 26 mom. 5 i nådiga förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 Maj 1885.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 10 innevarande Februari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen,

angående efterskänkande till förmån för ogifta Henriette Grandin af viss del af kronans rätt till danaarf efter aflidne förre Tullvaktmästaren Henrik Holmberg.

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 9 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om rättighet för lekmän att deltaga i biskopsval.

Herr Sundberg: Det är för mig och sannolikt för Kammarens flesta ledamöter något oväntadt att nu återigen finna detta förslag liggande på Kamrarnes bord, fastän det för några få månader sedan blifvit förkastadt.

Förkastelsesdomen faldes då egentligen af denna Kammare med ungefär $\frac{2}{3}$ röstmajoritet. Motionären har emellertid ansett sig böra å nyo framlägga sitt förslag till behandling i den förmodan, att det beslut, som här i denna Kammare förra året tillkom, skulle hafva sina orsaker i — jag vet icke rätt hvad, men motionären säger, att de åtminstone delvis skulle hafva varit af tillfällig natur.

För min del kan jag icke betrakta detta såsom en rätt stor artighet emot Kammaren och dess sätt att besluta i lagfrågor. Icke heller finner jag mycken vänlighet i motionärens sätt att motivera sin gamla, nu å nyo framlagda motion, när han behagat egentligen motivera densamma med en kritik af det yttrande, som jag här i Kammaren hade förlidet år. Men, den genren finner nu han vara lämplig, och han har naturligtvis sitt fria val i ty fall. Jag har hvarken rättighet eller ens anledning att beklaga mig. Jag skall tvärt om med nöje gifva honom rätt i en punkt, som han emot mig anmärkt. Han har nemligen erinrat derom, att det vid 1868 års kyrkomöte icke afgafs någon reservation i denna fråga. Detta är riktigt, och den uppgift, jag lemnade förra gången, ärendet var före, var således icke riktig. Mitt minne svek mig den gången. Men jag minnes deremot och fasthåller ännu, att den missbelättna minoriteten var betänkt på att afgifva en sådan reservation; och anledningen hvarför den icke blef framlagd var — efter hvad jag sedermera uppmärksammas på — hufvudsakligen den, att man ansåg reservationen öfverflödig, när reservanterne i allt fall skulle få tillfälle att i en annan ordning yttra sig uti frågan, om hon blefve föremål för någon vidare behandling. Emellertid erkänner jag misstaget med största nöje.

Hvad nu beträffar de positiva skäl, som denna gång blifvit framlagda för förslaget, så äro de precis desamma som för ett år sedan återopades. Det är således ursäktligt, om motskäl, som anföras af den, som icke kan godkänna förslaget, äfvenledes blifva precis desamma som de då voro.

Denna gång liksom den förra börjar så väl motionären som Utskottet med att återopa den äldsta kyrkans häfd i fråga om biskopsval. I dessa val deltog då lekmän; detta är nog sant. Men den

äldsta kyrkans häfd är i förevarande fall icke mycket bevisande; ty i samma mån som embetet förändrades från hvad det ursprungligen varit — likställt med ett kyrkoherdeembete — och öfvergick till ett s. k. kyrkligt chefsembete, omfattande en större komplex af församlingar, i samma mån började också valrätten att öfvergå i andra händer, och dervid förblifver det sedan hela medeltiden igenom.

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

Hvad särskildt vårt fosterland vidkommer, är det alldeles riktigt, att i början lekmännen här deltog i dessa val; men äfven här inträffade det att, så snart kyrkoförfattningen fått sin utbildning och blifvit en ordnad egentlig kyrkoförfattning, biskopsvalen också öfvergingo i andra händer, nemligen till domkapitlen. I detta förhållande skedde genom reformationen icke någon annan förändring, än att valrätten utsträcktes utöfver domkapitlen till stiftens presterskap i dess helhet. Sälunda infördes med reformationen den förändring i fråga om biskopsvalen, hvilken ännu i denna dag är den för sådana val lagstadgade ordningen. De smärre modifikationer, som deri sedermera vidtagits, äro knappast nämnvärda.

När man således vill anknyta förslaget om kyrkoförfattningens omdaning i denna del vid historiska traditioner och återropa gammal häfd, förefaller det mig något egendomligt att man behöfver gå mer än 600 år tillbaka i tiden och komma in på en period, då icke blott dessa tjenstemän, utan konungarne, lagmännen, domarena och härförarne valdes af folket; men allt detta kan man vid ett mera utbildadt samhällskick väl icke tänka på att vilja återupplifva.

Nu anmärkes emellertid vidare, att 1868 års kyrkomöte likväl för sin del ansåg det vara lämpligt att lekmän finge deltaga i biskopsvalen. Huru detta borde ske angaf dock mötet lika litet som motionären, hvilken äfven den gången var motionär i frågan, nu uppgifvit det. Men kyrkomötets skrifvelse remitterades till den af Kongl Maj:t tillförordnade kyrkolagskomitén, som skulle företaga en fullständig revision af hela vår kyrkoförfattning.

I denna komité, af hvilken jag sjelf hade äran att vara ledamot, kunde man efter flera öfverläggningar i ämnet icke komma till något annat resultat, än att det vore rådligast att lemna denna framställning från Kyrkomötets sida utan vidare afseende samt att det vore tryggare och klokare att bibehålla den gamla ordningen.

Också finnes icke heller i det nya kyrkolagsförslaget något upptaget angående lekmäns deltagande i biskopsval; och hvad som rörer denna punkt — liksom allt hvad som rörer förslaget till stiftstyrelsernas reorganisation i öfrigt — deröfver hafva de kyrkliga myndigheterna blifvit hörda men icke haft någon erinran att deremot framställa.

Detta är äfven fallet med Högsta Domstolen med undantag af tre utaf dess ledamöter, hvilka också uttryckligen af Utskottet och motionären blifvit återopade; men, med all aktning för dessa trenne ledamöter — domstolen sjelf äro de dock icke; och man gör sig säkert icke skyldig till någon sidovördnad, om man icke vill tillerkänna dem någon afgörande kyrklig auktoritet.

Vidkommande åter det, man utom dessa historiska skäl anfört till

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

förmån för förändringen, så bör man naturligtvis se saken äfven från en annan sida, nemligen den praktiska ändamålsenlighetens sida.

Och det är, om man rätt och slätt betraktar saken från en sådan synpunkt, som jag tror man gör klokast i att icke inlåta sig på något nytt experiment i detta stycke.

Vi hafva verkligen behof af, och på det kyrkliga området finnes en verklig önskan efter många nyttiga och behöfliga reformer, med hvilka vi likväl icke komma ur fläcken. Men någon allmän önskan om reform i denna punkt har jag verkligen ej hört omtalas; och hvarför man skulle börja med sådana obetydligheter kan jag icke finna ens rimligt, när under mer än 300 år, alltsedan reformationens dagar, den nu gällande valordningen opererat väl och lyckligt.

Ty jag tror icke, att man kan säga annat, än att det svenska episkopatets historia är en ganska vacker sådan, betraktad så väl ur kyrklig som från allmän kulturhistorisk synpunkt.

Det är den faran med att i denna sak inflytta nya valmanna-element, att en mängd agitationer säkerligen skulle komma att uppstå, hvilka icke vore riktigt helsosamma. Vi hafva i vår tid agitationer och agitationsfält nog för att icke behöfva öppna nya sådana.

Dertill kommer, att dessa lekmän, som naturligen skulle af församlingarna utses till elektor, icke hafva tillräcklig kännedom om de personer, som kunna vara lämpliga för den ifrågavarande platsen, hvilken kännedom presterskapet åter har och måste hafva. De komma således att inhemta råd från många håll — goda från somliga, dåliga från andra; — men att öfverlemna så mycket i de händerna, är väl kanske icke så riktigt lämpligt.

Jag ber dessutom få fästa uppmärksamheten på något, hvarom jag äfven förra gången erinrade, nemligen att vår kyrkoförfattning, sådan den är, verkligen i nu förevarande punkt är ytterst liberal, ja liberalare än *någon* annan statskyrklig episkopal författning i hela världen!

När valbarheten till detta embete är så vidsträckt, att hvarje svensk välfredad man, som tillhör den evangeliskt-lutherska kyrkan, kan blifva vald till biskop — och vi hafva exempel i ganska stor myckenhet på att lekmän dertill blifvit valda — när, såsom sagdt, valbarhets-kategorien är så ofantligt rymlig, då är det väl också kanske i sin ordning att göra valrätten en smula begränsad, så att den ligger endast i sådana händer, som med full trygghet kunna utöfva densamma.

För min del anser jag mig således på nu anförda skäl — flera skulle kunna anföras — vara nödsakad att i år liksom förlidet år yrka afslag på detta Utskottets förslag; och jag vågar på samma gång uttala den förhoppningen, att Kammarerna måtte vidblifva sitt så nyligen fattade beslut i denna fråga.

Friherre af Ugglas: Då ingen annan begärt ordet, anhåller jag att få i korthet yttra mig i den förevarande frågan, och jag får då, huru ogera jag än uppträder i motsats till den siste ärade talaren i ett sådant ämne som det nu föreliggande, anhålla om bifall till Utskottets förslag. För hvarje gång denna fråga förelagat till begrun-

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

dande, har jag mer och mer stärkts i den åsigt, att det ur rent konservativ synpunkt vore rätt att lemna gehör åt de så många gånger uttalade önskningarna att inrymma lekmännen något inflytande vid val till biskop. Jag tror nemligen och skulle önska att alla, hvilka såsom jag fasthålla vid den institution, hvarom nu är fråga, måtte dela denna tro, att det vore lyckligt och väl, i fall den allmänhet, hvilkens andliga intressen beröras af biskopsvalen, också egde något inflytande dervid; härigenom skulle nemligen hos denna allmänhet bestämmt väckas mera kärlek och mera intresse för denna institution. Jag har sökt att för mig göra klart, huru vida någon fara skulle ligga i ett genomförande af detta förslag. Då vill jag att börja med erinra om, att förslaget utgått från 1868 års allmänna svenska kyrkomöte. Det förfäktades der af män, hvilkas kärlek till våra gamla kyrkliga institutioner ingen har rätt att betvifla, och det antogs, med ganska stor majoritet, nemligen med 32 röster mot 19. Då vidare, såsom den siste ärade talaren yttrade, frågan öfverlemnades åt kyrkolagskomitén, blef förslaget visserligen afstyrkt, men vid dess behandling i Högsta Domstolen uttalades, såsom äfven förut nämndes, af trenne ledamöter de varmaste förord för förslaget. Jag vågar endast ur dessa omständigheter draga den slutsatsen, att någon fara icke torde ligga i ett bifall till det föreliggande förslaget. För min del åsyftar jag dock företrädesvis en särskild klass af lekmän, nemligen lärarne vid de allmänna läroverken. Såsom vi veta, är biskopen deras eforus och högste styresman; är det icke då billigt, att äfven desse ega rätt att deltaga i tillsättandet af den, som skall leda deras arbeten? Man har visserligen sagt, att önskingar om reform i detta afseende icke försports, och den siste ärade talaren, som öppet erkände att på det kyrkliga gebitet föreläge till genomförande många väl behöfliga reformer, förklarade att i förevarande afseende någon sådan önskan icke förnunnits. Jag ber att få hemställa, om icke den omständighet, han sjelf omtalat och som jag ytterligare betonat, nemligen kyrkomötets uttalade mening, kunde få anses såsom en ganska afsevärd antydning om tillvaron af önskingar, som gå i riktning af en reform uti ifrågavarande afseende.

Man har vidare sagt, och detta skäl återfinnes äfven i den af reservanterne mot Utskottet afgifna reservationen, "att valrättens utsträckande äfven till lekmän lätteligen kan, till skada för valets utgång, framkalla valintriger af sådan art, som vid kyrkoherdeval förekomma." Jag hade helst sett, att detta skäl ej blifvit åberopadt, ty det är — jag vågar säga det helt öppet — ett *tveegadt* skäl. På någon närmare undersökning af detta skäl vill jag för min del icke ingå.

Den ärade talaren, hvilken jag åsyftar, yttrade vidare, att hos lekmännen icke erforderlig personalkänedom kunde förefinnas om dem, som vid biskopsval borde komma i fråga. I viss mån kan han kanske hafva rätt härutinnan, men jag hemställer, huru vida åtminstone icke bland lärarne vid de allmänna läroverken, åt hvilka jag egentligen ville häfda ifrågavarande valrätt, en sådan personalkänedom skulle kunna finnas, som kunde leda till ett godt resultat.

Det egentliga skälet mot bifall skulle emellertid ligga i att Första

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

Kammaren förra året eller så nyligen som för 8 à 9 månader sedan afslog alldeles enahanda motion, men då jag förra året befann mig i minoriteten, må man icke förtänka mig, att jag nu söker att förfäktas mina åsikter. Jag kan icke finna något orätt deri, att en fråga, sådan som denna, å nyo framkommer och att man låter den undergå förnyad pröfning. Det ligger ganska stora svårigheter i vägen för frågans lyckliga lösning — det erkänner jag villigt — men nog är den förtjent af att komma under Kongl. Maj:ts pröfning och undergå den behandling, som der ovilkorligen skulle komma densamma till del. Visar det sig då att de praktiska svårigheterna äro för stora, hvilket jag för min del icke tror, näväl, då är frågan ännu en gång utredd, och dermed vore mycket vunnet. Skulle det åter visa sig, att det låter sig göra att åtminstone till vissa kategorier af lekmän utsträcka denna valrätt, så tror jag att ett bifall dertill icke vore annat än helt enkelt uppfyllande af hvad rättvisa och billighet i detta fall kräfde.

Såsom jag i början af mitt anförande nämnde, yrkar jag bifall till Utskottets förslag ur rent konservativ synpunkt, i öfvertygelse att bifall dertill skulle stärka den institution, som är i fråga, i stället för motsatsen, och jag tillåter mig att på grund af dessa i korthet anförda skäl anhålla om bifall till det nu föreliggande förslaget.

Herr Grenholm: För min del anhåller jag äfven att få yrka bifall till Utskottets förslag och önskar således, att lekmän må få rättighet att deltaga i biskopsvalen. Jag gör det med stöd af de skäl, som så väl motionären som Utskottet anført, hvilka alla skäl jag anser så talande och tydliga, att jag nästan tänker, att inga berättigade invändningar kunna deremot göras.

Att lekmän varit berättigade deltaga i sådana förhandlingar, som röra kyrkans styrelse och vård, är ju en sedan länge faktiskt erkänd princip, hvilken princip kommunalstadgan gillar och godkänner; och så veta vi dessutom, att sjelfva kyrkomötesförfattningen medgifver åt lekmännen rättighet att till hälften deltaga i kyrkans högsta representation, liksom ock att församlingarna sjelfva välja sitt presterskap. När nu så är förhållandet, och lekmännen i de här omnämnda fallen ansetts kompetenta att deltaga i kyrkans förhandlingar, hvarföre skulle de icke då äfven vara kompetenta att deltaga i biskopsval? Det synes mig, som om det icke skulle vara den ringaste våda eller olägenhet att medgifva lekmän denna rättighet, liksom det också synes mig som skulle den nyvalde biskopen böra känna sig mera tillfredsstäld och liksom säkrare på sin stol, då han till detta vigtiga embete blifvit kallad af hela församlingens förtroende, än blott af den relativt ringa del af församlingen, som utgöres af dess presterskap. Såsom något oegentligt torde väl också det förhållandet böra anses, att presterna sjelfva ensamt välja sina förmän, hvilket ju icke är händelsen inom andra embetsverk.

Rådfrågar man den kristna kyrkans äldsta tid, huru förhållandet då var och hvilket är vanligt i sådana kyrkliga frågor, som på något sätt gifva anledning till dubier, finner man också der, att under denna tid församlingen sjelf valde sina biskopar, och jag tror, att detta helt naturliga förhållande, om det ock sedermera under tidernas lopp för-

ändrades, dock är ett ganska viktigt moment, som väl kan åberopas såsom ett stöd för det nu föreliggande förslaget.

Det har förut blifvit nämndt, och jag vill fästa synnerlig vikt vid det förhållandet, att 1868 års kyrkomöte fattade beslut, som gick i samma riktning som det föreliggande förslaget. Det kan väl icke nekas, att kyrkomötet måste anses såsom den mest kompetenta auktoritet att bedöma just denna fråga och att således det beslut, hvartill kyrkomötet då kom, otvifvelaktigt bör vara af allra största betydelse och utgöra ett det kraftigaste stöd för att nu bifalla förslaget. Utskottet tillstyrkte äfven då motionen, som blifvit väckt af samme motionär som nu, och kyrkomötet beslöt ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, i syfte att den föreslagna förändringen skulle vinna bifall. Senast har frågan förevarit vid sistlidet års riksdag. Utskottet tillstyrkte äfven då, Andra Kammaren biföll utan diskussion, men denna Kammaren afslog förslaget med icke så särdeles stor majoritet.

I det jag för öfrigt till alla delar instämmer uti de många öfvertygande och högst viktiga skäl, som den siste ärade talaren anfört och hvilka torde vara öfverflödigt att å nyo upprepa, ville jag uttala den förhoppning, att Kammaren måtte bifalla förslaget. Att Kammarens beslut förra riksdagen gick i motsatt riktning, kan väl icke utgöra ett bindande skäl att också denna gång afslå, då ju saken, opartiskt betraktad, måste anses både billig och rättvis samt från lekmännens sida fullt berättigad och för öfrigt enligt min uppfattning icke ledande till någon den ringaste skada för kyrkan.

Slutligen anhåller jag att ur 1868 års kyrkomötes protokoll rörande denna sak här få uppläsa ett anförande af en vid detta möte framstående ledamot, som väl icke torde vara känd för att i första hand eller obetänksamt bryta med gamla goda vanor och bruk, nemligen dåvarande doktorn, numera biskopen Rundgren, som förklarade: "det han ville biträda Utskottets förslag, och detta därför, att han ur konservativ synpunkt måste gilla detsamma. Lekmäns rätt till deltagande i biskopsval vore för öfrigt ingenting nytt; den vore i sjelfva verket redan förut erkänd. Då man inser, hvad välgörande inflytande biskopsembetena medföra för kyrkan, och man därför verkligen vill bibehålla dem åt henne, så bör man se till, att man icke genom att neka berättigade fordringar, i det afseende, som nu vore i fråga, slutligen satte deras tillvaro på spel. Motioner om deras indragning hade ju vid de senare riksdagarne gång på gång blifvit väckta; och ehuru talaren vore öfvertygad att dessa ingalunda vore ett uttryck af folkets verkliga opinion i denna sak, så kunde ingen veta, hvart de ständigt förnyade framställningarne i detta ämne kunde leda, alldenstund erfarenheten redan visat, hvad verkan sådana mer och mindre oberättigade, men ideligen upprepade, förmådde utöfva." — — — "För-samlingarne få ju för öfrigt vanligen sjelfva välja sina själasörjare, äfvensom de ega att utse hälften af kyrkomötets medlemmar; hvarför skulle de icke då äfven få deltaga i val till biskop? Helst ganska riktigt vore, hvad som blifvit yttradt, att biskopen är ej blott prester-nas, utan äfven församlingens biskop."

Jag yrkar fortfarande på bifall till Utskottets förslag.

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

Herr Stråle, Holdo: I år liksom förlidet år har jag i Lag-
Utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga och tillhört den
majoritet, som tillstyrkt bifall. I år lika litet som förra året har det
varit mig möjligt att inse, att några samhällsvådliga förvecklingar
skulle uppstå genom bifall till detta förslag. Jag måste å andra
sidan erkänna, att frågan icke är af någon djupt ingripande beskaffen-
het, att den icke har någon så samhällsomstörtande karakter, att
man bör med yttersta varsamhet behandla den, utan jag anser, att
den icke har särdeles stora dimensioner. Men efter mitt förmenande
ligger icke så stor magt på, huru stora dimensioner frågan har, utan
om den föreslagna förändringen är riktig, och jag kan icke fatta
annat, än att detta förslag är tidsenligt och går i rätt riktning.

Här har yttrats mycket om frågans historiska gång, och det har
många gånger talats om, att den blef väckt vid kyrkomötet 1868.
Jag skall taga mig friheten att ur kyrkolags-utskottets betänkande
N:o 18 uppläsa några rader, som lyda sålunda: "Utskottet, som
tagit dessa motioner i öfvervägande, har, hvad angår frågan om lek-
männens deltagande i biskopsval, icke kunnat förbise, att förslagen
derom hafva ett stöd i biskopens ställning såsom eforus för läroverken
inom stiftet, hvarjemte det för Utskottet synes sannolikt, att försam-
lingens deltagande i nämnda val skulle ställa biskopen i ett närmare
och förtroeligare förhållande till dem, öfver hvilkas själavård han i
främsta rummet har att vaka, och sålunda för honom underlätta
utöfningen af hans viktiga och ansvarsfulla kall". Det var på ett
helt och hållet formelt skäl, som Utskottet ansåg sig böra in-
skränka sig till att föreslå en skrifvelse, och detta formella skäl var,
att förslagets antagande medförde en förändring i grundlagen. Ut-
skottet tillstyrkte en skrifvelse utan någon reservation. I förbigående
vill jag nämna, att den ärade talare, som i dag började debatten,
var ledamot af kyrkolags-utskottet. Då frågan förekom i kyrko-
mötet, voterades om densamma med 32 ja mot 19 nej, hvilket visar,
att det var icke endast lekmannaombuden, som voro af den åsigten,
utan att det var åtskilliga af kyrkans egna män, som deltog i be-
slutet om skrifvelsen.

Man har anmärkt både muntligen och skriftligen, att senare kyrko-
möten icke deltagit i detta beslut. Detta är icke det exakta förhål-
landet, utan det är, att 1883 års kyrkomöte icke yttrade sig om
sjelfva saken utan endast anförde, att eftersom frågan vore på Kongl.
Maj:ts pröfning beroende, ansåg kyrkomötet icke lämpligt att vidtaga
någon åtgärd. Att Kongl. Maj:t sedan dess så länge funderat på
saken må vara ett tecken till att Kongl. Maj:t har betänkligheter vid
frågans lösning, men detta förringar icke vigten och betydelsen af
kyrkomötets yttrade åsigt och beslut i den delen och det står fast,
att kyrkomötet en gång tillstyrkt bifall.

Jag hade icke tillfälle höra den förste talaren, hvilken jag an-
tager var den ärade talaren på göteborgsbanken, men jag har tagit
mycket noggrann kännedom om hans yttrande i frågan förlidet år
och jag föreställer mig, att det nu var i hufvudsak detsamma. Han
började då med att yttra sig om ställningen inom kyrkan och gick

dervid tillbaka ganska långt i tiden. Han visade, huru i den första kristna tiden *alla* deltog i val af kyrkans öfverhufvud. Han visade, huru det var under den katolska tiden som en förändring inträffade i detta förhållande. Men jag hemställer till herrarne alla: kan det vara ett så kraftigt skäl för bibehållande af det nuvarande valsättet, att det är sådant, som det under den katolska tiden infördes? Mig synes snarare, att en protestantisk kyrkas öfverhufvud bort kunna draga en annan konklusion derutur.

Den ärade talaren yttrade vidare, att det var en vedertagen regel icke endast i andra länder, utan äfven hos oss, att det var kategorier af embetsmän, som valde embetsmän. Han förbisåg dock dervid, att vi lekmän få deltaga i val af själasörjare, och härtill kan man lägga, att vi numera äfven deltaga i val af andra embetsmän t. ex. här i Stockholm i val af rådmän, hvilka äro våra domare i första hand, och utan att våga yttra mycket, vill jag säga, att det kan vara lika viktigt att deltaga i valet af den, som har vår timliga välfärd i sin hand, som i ett val af den, som skall sörja för vårt andliga väl.

Slutligen har det, särskildt inom Utskottet, mycket talats om, att det är så bra stäldt som det är, att man skall icke bråka med några förändringar. Det är en sats, som i alla tider uttalats, alltid från samma håll; det var Bourbonernas lära under en lång följd af år, och det är en lära, som i alla frågor drifvits af dem, som stått så långt åt höger som möjligt. Men jag påstår att all erfarenhet, all historia visar, att denna lära alltid varit en orsak till olycka, ehuru jag vill medgifva, att här icke föreligger en så stor fråga, att mitt påstående kan till fullo tillämpas. Man säger detta, att allt är så väl bestämdt, på samma gång, som man påstår, att man lefver i en så upprörd tid, att det icke är lämpligt att göra några förändringar. Men stämmer detta öfverens?

Jag hemställer, om icke, när förslaget går i rätt riktning, just kloketen bjuder att medgifva en så pass oskyldig förändring, som här är i frågasatt, och medgifva den i tid, innan det här liksom i många andra fall blir för sent. Jag får förklara, att jag motser samma resultat som förra gången och att jag skall taga det med jemmod, öfvertygad som jag är, att frågan skall komma igen och icke upphöra dermed förr, än den bifalles.

Herr vice Talmannen: Jag skall icke upprepa de allmänna skäl, som så väl vid detta som vid föregående tillfällen blifvit anförda mot ett bifall till Utskottets förslag, men jag skall be att få betrakta frågan från en synpunkt, som åtminstone för mig har stor betydelse, och det är olämpligheten att utsläppa en stor reformtanke utan att hafva i ringaste mån gjort sig reda för, huru den skall realiseras. Hvarken i detta betänkande eller i motionen finnes det någon häntydan på det sätt, hvarpå lekmännen skola deltaga i valet. Det är för bedömande af frågan af största vikt att i någon mån hafva gjort sig reda härför. Man föreställer sig möjligen, att det skulle ske ungefär på samma sätt, som när man deltagar i val till ledamöter i kyrkomötet, eller igenom utseende af elektorer å de särskilda kyrko-

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

stämmorna. Då blir emellertid frågan, huru dessa elektorer skola rösta. Skall det ske på samma sätt som presterskapet, d. v. s. så att hvar och en insänder sin röstsedel, för att sedan sammanräknas med de öfrigas? Då fruktar jag, att icke ringa splittring kommer att uppstå bland dessa personer, som naturligtvis icke kunna hafva samma kännedom som presterskapet om dem, som vid ett biskopsval kunna komma i fråga, och således icke samma sammanhållning, hvarigenom deras deltagande i valet skulle blifva utan betydelse. Eller skulle de sammandragas på ett ställe för att gemensamt rösta, i hvilket fall deras ställning blefve helt annorlunda än den, som nu tillkommer presterskapet, hvilka skola rösta hvar för sig? Och huru skulle förslaget uppsättas? På samma sätt som nu, så att den, som får det högsta röstetalet, sättes i första rummet? Huru lätt skulle då icke inträffa, att lekmännen stannade i minoriteten till både första och andra förslagsrummet. Hvilka anspråk skola i sådant fall göras på det afseende, som bör fästas på hvardera valkorporationens val? Och skall det gifva den stora allmänheten större kärlek för institutionen, om denna allmänhet stannar i minoriteten? Är det då icke mycket sannolikare, att en biskop, som blifvit tillsatt enligt det gamla sättet, mottages med förtroende och välvilja än den, som blifvit tillsatt i strid mot lekmannavalmännens önskan? Allt detta fordras att man har klart för sig, innan man framkastar en tanke, hvilken, en gång framburen inför Kongl. Maj:t, innebär en förbindelse för regeringen att taga frågan om hand och söka åstadkomma en lösning, oafsedt alla svårigheter, hvilka, om man hade sett dem i första hand, man må hända tilldelat så stor vikt, att man aldrig gjort en sådan framställning.

En talare har särskildt fäst sig vid att lärarne vid de allmänna läroverken med afseende å deras särskilda ställning till biskopen borde hafva rösträtt vid biskopsval. Men att i öfrigt embetsmannakorporationer skulle hafva någon bestämd rätt att deltaga i valet af sina chefer, har jag icke funnit vara allmänt erkändt. Denna fråga har för öfrigt varit föremål för behandling vid 1883 års kyrkomöte, och man fann då, att inom en del stift skulle genom den föreslagna förändringen biskopsvalets utgång helt och hållet komma i lärarnes händer, eller åtminstone att deras inflytande derpå skulle blifva så stort, att presterskapets inflytande derigenom obehörigen inskränktes.

Jag kan icke inse, att detta är endast en oskyldig förändring eller att den icke är af djupt ingripande beskaffenhet. Min öfvertygelse om biskopsembetenas vikt är en helt annan än att jag skulle tro, att det sätt hvarpå de tillsättas icke vore af djupt ingripande betydelse. Då dertill kommer, att nu den största frihet råder i afseende på rätt att välja till biskop, hvilken frihet är möjlig endast genom de garantier, som ligga i valkorporationens sammansättning, så är det lätt att inse, att äfven måste tagas i öfvervägande, huru vida denna frihet kan bibehållas, om valkorporationen helt och hållet förändras.

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Claëson: Såsom af ordalagen i min reservation framgår, anser jag icke den föreslagna förändringen i sin princip innebära något origtigt, utan håller före att det att erhålla en god biskop är af vigt, icke blott för presterna inom stiftet, utan äfven för de för kyrkans angelägenheter intresserade lekmännen; men jag har i allmänhet det åskådningssätt, hvilket torde delas af flertalet bland denna Kammares ledamöter, att så länge en gammal institution visar sig fortfarande verka på ett tillfredsställande sätt, man bör med yttersta varsamhet förfara i fråga om rubbningar, som kunna komma institutionen att verka helt annorlunda än förut.

Vid diskussionen om denna fråga under sistlidne riksdag framhölls på ett för mig öfvertygande sätt, att den ifrågasatta förändringen lätteligen skulle föranleda skadliga valintriger, desto lättare att åstadkomma, som lekmännen i allmänhet ej i lika grad med presterna egde sjelfständig kännedom om de olika kandidaternas egenskaper. På denna grund ansåg jag mig ej böra biträda det väckta skrifvelseförslaget, helst ett alldeles lika förslag vid förra riksdagen afslogs af denna Kammar.

För öfrigt ämnade jag, när jag begärde ordet, påpeka, hvad den siste ärade talaren så väl framhållit, nemligen att, då Riksdagen framkommer till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i ämnet och vill att Kongl. Maj:t skall gå dess önskningsar till mötes, det är nödvändigt att tydligt och klart säga, hvad man vill. Under diskussionen har en talare framhållit, att lärarne borde få tillträde till dessa val, men motionärens mening är utan tvifvel, att lekmännen i vida vidsträcktare mån skulle få deltaga deri. Af den utaf Utskottet tillstyrkta skrifvelsen framgår dock ej i någon mån, till hvilken af dessa två meningar Riksdagen anslutit sig, och deri ligger nytt skäl för mig att yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Stråle, Holdo: Jag kan icke underlåta att uttala, att jag anser, att Herr vice Talmannen framstälde både allt för tidiga och onödiga farhågor. Han ingick i en undersökning, huru valet skulle tillgå. Om Riksdagen besluter en skrifvelse och Kongl. Maj:t framlägger ett förslag, då kan det vara tid för honom och Kammarrens öfriga ledamöter att tillse, huru det skall tillgå vid valen, men så länge ett sådant förslag icke är framlagdt, synas mig dylika spekulationer vara för tidiga. Han tycktes hafva stor omtanke för att regeringen skulle få för mycket bekymmer, men Riksdagen lägger ofta mycket större bördor på regeringens axlar, och jag tror, att den nuvarande regeringen skulle ganska lätt kunna bära äfven denna börda.

Talaren på dalabänken var rädd för valintriger. Men hvarför då tillåta lekmännen välja kyrkoherdar? Der skulle det väl vara ännu större tillfälle till valintriger. Jag vet icke, hvilken erfarenhet han kan hafva om kyrkoherdeval i Dalarne, men här i Stockholm åtminstone går det mycket lugnt och stilla till väga vid dessa val. Han hade ock ett annat efter hans åsigt mycket starkt skäl, nemligen att lekmännen icke hade tillräcklig personlig kännedom om de till biskop före-

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

slagna kandidaterna. Det är tvärt om ett skäl, som talar för förändringen, ty derigenom få de anledning att skaffa sig kännedom om biskopen, och det är bättre att få denna kännedom före än efter valet. Jag tror därför att detta skäl talar för förändringen i stället för motsatsen.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Såsom den förste talaren anmärkte, tyckes motionären hafva känt ett behof att göra en ursäkt för det han å nyo framkommit med ett förslag, hvilket vid förra riksdagen blef af denna Kammare med öfvervägande flertal förkastadt. Huru vida denna ursäkt är gjord på ett passande sätt eller icke, tillåter jag mig icke att bedöma, utan öfverlemnar domen åt Kammaren. Emellertid står det klart för mig, att om hans motion äfven denna gång ogillas och han finner sig befogad att framkomma med densamma vid nästa riksdag, han då icke har behof att göra någon ursäkt därför, enär han inom denna Kammare i dag fått kraftigt understöd af en så framstående ledamot, som den andre talaren i ordningen.

Utgångspunkt för motionärens framställning är den abstrakta satsen: "att lekmän borde ega rättighet att deltaga i kyrkostyrelsen, det vore en grundsats, hvares rigtighet ingen torde bestrida." Jag finner icke nu lämpligt att bestrida denna grundsats, men får erinra, att inom den gren af kyrkostyrelsen, som handhafves af domkapitlen, utgöra lekmännen det vida öfvervägande antalet af kapitlens ledamöter utom hvad angår domkapitlen i Upsala och Lund. Detta förhållande tyckes mig innebära skäl därför, att medverkan vid utseendet af den ledamot af ifrågavarande styrelse, som der skall intaga främsta rummet, fortfarande som hittills, uteslutande förbehålles presterskapet.

I öfrigt gläder det mig, att den andre talaren icke talade om *rätt*, som i förevarande afseende borde skipas, utan betraktade saken ur lämplighetens synpunkt; men han förordade för mycket grundsatsen att skänka gehör åt vissa fordringar, emedan det skulle vara klokt. Detta motiv för bifall åberopas mycket ofta, men jag kan icke finna, att det är berättigadt. Man skall pröfva ett förslag i och för sig och, om man finner det godt, antaga det, men i motsatt fall underkänna det, äfven om den förmenta klokheten bjuder att skänka gehör åt framställningen.

Han uttalade ock sitt missnöje med de skäl, som i reservationen användts, och uttalade en önskan, att dessa skäl icke blifvit använda. Men då nu dessa skäl redan stå der, hör denna hans önskan till området för de s. k. fromma önskningarna.

För min del anser jag det vara helt och hållet olämpligt att, såsom 1868 års kyrkomöte gjorde, uttala sig för en allmän grundsats, utan att tänka på, huru den skall komma att slå sig ut i tillämpningen — och, såsom Herr von Ehrenheim redan bemärkt, har icke ett enda försök blifvit gjordt för att visa detta. Det är ju ock allmänt erkändt, att man icke bör antaga principbetänkanden, utan man vill först se, huru en grundsats tager sig ut i ett detaljeradt förslag. Men något sådant förefinnes icke här.

Jag fäster ock stor vikt vid huru det nuvarande valsättet verkat

och jag tror i det afseendet, att ingen svensk med kännedom om det svenska episkopatets historia skall kunna jäfva det omdömet, att i allmänhet biskopsstolarna i vårt land hafva intagits af synnerligt framstående män, hvilka vetat icke allenast att häfda och värna kyrkans rätt och bästa, utan äfven att verka för folkupplysningen och hvarje annan upplysning. Då så är, hvarför skall man då våga ett steg ut i det nya och okända? Ingen vet, huru det skulle slå ut, om man nu insläppte nya element af väljare. Här har visserligen samma talare påstått, att det icke vore någon fara. Men jag frågar: hur vet han det? Framtiden är ju lika beslöjad för honom som för mig och oss alla. Hvad vi veta är, att den nuvarande valrätten har väl användts. Men man vet icke huru det skulle slå ut, om nya kategorier af väljare finge taga del i valförrättningen.

Jag kan icke heller, som den andre talaren i ordningen tycktes göra, antaga att motionären afsett, att endast eller åtminstone företrädesvis en viss kategori af lekmän, nemligen lärarne vid de allmänna läroverken, skulle tillkomma, såsom valberättigade, utan han har säkerligen afsett ett allmänt deltagande af lekmän i viss proportion. Men om nu denna proportion blefve öfvervägande till förmån för lekmännen, synes det mig som om det presterliga elementet skulle komma att lida för stort intrång. Blevde den åter för liten för lekmännen, finge desses deltagande i valet synnerligen litet att betyda.

Hvad i öfrigt angår de skäl, som motionären till stöd för sin framställning anfört, hafva de för mig ingen betydelse. Särskildt har han gjort sig skyldig till en oriktig uppfattning, då han sagt, att presterskapet väljer sina chefer. I parentes sagdt, tycker jag icke om, att här, i fråga om presterliga beställningar, höra talas om *chefer*, ty kyrkans uppfattning är icke, att biskoparne äro chefer, utan att de äro de förste bland medbröder eller, som man uttrycker det, öfverherdar. Konungen såsom summus episcopus utnämner dem, och presterskapet har endast rättighet att presentera tre på förslag. De föreslå tre, och Konungen är pliktig att hålla sig inom förslaget. Just detta, att Konungen är bunden vid förslaget och således måste taga en af de tre, som blifvit föreslagna, gör det ännu mera betänkligt att släppa in nya element af väljare. Jag skulle vara mindre emot reformen, om Konungen icke vore bunden vid förslaget. Han skulle då icke, om det lyckades en fraktion af separatister att få sina meningsfränder på förslaget, af hvilka ingen vore till biskop lämplig, vara nödsakad att ändock taga en af de föreslagna, utan att kunna gå utom förslaget.

Jag yrkar afslag på Utskottets förslag och motionen.

Friherre Barnekow: Vid genomläsande af detta betänkande trängde sig på mig den tanken, att flertalet egentligen vore för denna förändring.

Ty om jag går tillbaka till frågans föregående behandling, finner jag, att den institution, som är målsman för kyrkan här i landet, nemligen kyrkomötet, ju redan år 1868 uttalat sig för denna förändring, och vidare att Lag-Utskottets majoritet eller, om jag icke upp-

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

fattat origtigt, alla ledamöterna från Andra Kammaren och 4 af 8 från denna Kammare uttalat sig för förslaget.

Återstår sedan, att Första Kammaren förra året skulle varit mot detta förslag. Detta skulle ju vara ett af de skäl, som skulle verka för att vi icke nu skulle antaga det.

Här har visserligen den siste talaren sagt, att, när man är belåten med en institution och finner den god, man icke skall göra någon förändring, emedan man icke kan blicka in i framtiden och se hvad följer denna förändring medför. Jag instämmer i denna sats, att ingen kan se in i framtiden; men jag hemställer, om man tager saken från den sidan, hvilka förändringar väl då skulle kunna komma att göras. Håller man på den satsen, skulle ju inga förändringar kunna göras, emedan man aldrig har framtiden i sitt skön, och i intet fall kan detta tillämpas på dem, som icke äro nöjda med institutionen.

Den första ärade talaren sade, att han icke ville vara med om denna förändring, därför att tiden nu vore så upprörd och orolig. Ja, detta är sant; just i religiöst hänseende är tiden upprörd. Men jag kommer derigenom till en motsatt slutsats. Just därför, att tiden är så orolig och upprörd, bör man söka att intressera så många som möjligt för saken, och om nu lekmän inkomma bland valmännen, vinner man derigenom flere som intressera sig för saken.

Vidare sade han, att då valbarheten vore så utsträckt, borde icke valkorporationen utsträckas mera. Men det är endast en fras, att valbarheten är så utsträckt, då mau icke kan begagna sig af dess utsträckning med det nuvarande valsättet. Men håller man strängt på att icke utsträcka valkorporationen, blir följden den, att icke så många komma att deltaga i valet eller kunna hjälpa till för erhållande af ett godt val.

Då jag tager för gifvet att denna fråga icke denna gång inom denna Kammare har utsigt till någon framgång, så vill jag icke upp- taga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag, öfvertygad att frågan snart skall återkomma.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Det förefaller mig, som om ett afslag å denna motion skulle vara ungefär detsamma som att gifva dem rätt, hvilka önska att afskaffa biskopar. Ty ju längre nuvarande valsätt kvarstår, dess mera fruktar jag, att oviljan med rätt eller orätt kommer att vända sig från sak mot person.

Jag tror därför, såsom två talare förut sagt, att det är fullkomligt riktigt från majoritetens sida i denna Kammare att nu bevilja den föreslagna skrivelsen. Här är icke fråga om något annat än en skrivelse med begäran att få en utredning, och mig tyckes det icke vara för mycket, att man får en sådan utredning, och denna Kam- mare kan väl icke hafva något deremot. En utredning i ämnet kan väl ock lättast göras genom regeringen.

Jag tror att det är orättvist och jag skulle helst önskat, att det yttrandet icke blifvit faldt i denna Kammare, att lekmän icke vore duglige till valmän. De hafva icke heller kunnat visa sig oduglige

dertill, då de hittills icke fått deltaga i dylika val, men med lika rätt kan man säga, att biskoparne icke passa för tiden och sina chefsplatser. Men vi hafva en stor mängd lekmän uti elementar- och folkskolans fäder och målsmän, hvilka äro på det närmaste intresserade af huru ett biskopsval utfaller, då biskopen är elementarskolans eforus och har nästan för mycket att säga öfver folkskolan, och det vore väl icke för mycket begärtdt, att dessa fäder och målsmän på ett eller annat sätt finge, om än medelbart, utse biskop.

Om valbarheten är rymlig, bör väl äfven valmanskategorien vara rymlig.

Det ena med det andra gör, att jag tror det vara rätta vägen man slagit in på genom detta förslag och jag tillåter mig därför att yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande utlåtande och sedan på afslag å Utskottets hemställan, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner Lag-Utskottets utlåtande N:o 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 28;

Nej — 63.

Föredrogs å nyo och godkändes Lag-Utskottets den 9 och 10 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion angående ändring i bestämmelserna om kommuners rätt att förfoga öfver sina kyrkokassor.

*Ifrågasatt
rätt för lek-
män att
deltaga i
biskopsval.
(Forts.)*

*Fråga om
ändring af
3 § i den
s. k. dis-
senterlagen.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 9 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till förändrad lydelse af 3 § i förordningen den 31 Oktober 1873 om främmande trosbekännare.

Herr Claëson: Då jag, i likhet med nästan alla ledamöter från denna Kammare inom Lag-Utskottet, reserverat mig mot Utskottets hemställan, och någon af reservanterne torde böra angifva skälen dertill, ber jag att i korthet få göra detta.

Motionären har icke ansett erforderligt för rätt till utträde ur svenska statskyrkan att omfatta annan kristen lära, men det har Lag-Utskottet fördrat. Men å andra sidan må det sägas, att då är det väl också nödigt, på det att det icke må blifva ett kaotiskt tillstånd, att uppgifva, till *hvilken* lära man ämnar öfvergå, så att man vet hvar den, som utträdt, återfinnes.

Jag, som varit i tillfälle att på nära håll följa de bland den mindre bildade befolkningen nu temligen gängse sekteriska rörelserna, har iakttagit, att många, som tviflat på en eller annan dogm i vår kyrkas lära, blifvit af kolportörer och andra personer för en tid satte i mer eller mindre fiendtligt förhållande till statskyrkan, utan att veta något annat religiöst samfund, i hvars läror de så helt kuunat instämma, att de velat öfvergå till detsamma. Alla dessa skulle genom den föreslagna lagförändringen lätteligen låta förleda sig att obetänksamt utgå ur statskyrkan, dit de sedan tro sig ej utan obehag kunna gå tillbaka.

Det som sagts till förmån för Lag-Utskottets hemställan har varit, att man redan nu genom en osann uppgift, att man ämnar öfvergå till visst annat kyrkosamfund, kan bereda sig möjlighet att utgå ur statskyrkan; men jag hyser ej så låg tanke om flertalet bland de sekteriska, att de skulle vilja genom en osanning bereda sig den förmenta förmånen af utträde ur kyrkan, och om dessa ärlige tviffare kvarhållas i statskyrkans hägn, blifva de ofta, då det fanatiska i deras nyvaknade religiositet hunnit lägga sig, goda medlemmar af vår kyrka.

På dessa grunder yrkar jag afslag på motionen och Utskottets hemställan.

Herr Pettersson: Med den kännedom jag har om förhållandena i dalabygden för närvarande, tror jag, att genom antagande af en sådan lagförändring, som här är ifrågasatt, mången skulle genom agitatorer *drifvas* att utträda och på det sättet komma i den ställning, som af herr Claëson blifvit påpekad och sedan finna återgången försvärad. Är det så, att de hafva omfattat en annan kristen bekännelse, så må de väl också kunna uppgifva, *hvilken* denna bekännelse är, och icke blott att den är kristen.

Jag finner den föreslagna lagförändringen högst betänkelig och måste derföre yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af förevarande utlåtande och sedan på afslag å Utskottets deri gjorda hemställan; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo och godkändes Lag-Utskottets den 9 och 10 innevarande månad bordlagda utlåtande N:o 15, i anledning af väckt motion om upphäfvande af Kongl. brefven den 7 Juni 1733 och den 24 Januari 1740, om skyldighet att låta döpa barnen.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 9 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 16, i anledning af väckta motioner om förändrad lydelse af 4 § i förordningen om nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 7 Maj 1880.

*Föreslagen
ändring af
4 § i förord-
ningen om
nya vexel-
lagens in-
förande.*

Herr Schotte: För min del är jag visserligen tacksam mot Lag-Utskottet, att det ansett den motion jag väckt vara värd uppmärksamhet och att det föreslagit en lösning i ämnet. Men då jag för min del likväl icke anser, att Utskottet har kommit till en *lycklig* lösning af frågan, finner jag mig nödsakad att uttala några erinringar deremot.

De många reservationer, som äro bifogade, låta mig också ana, att det sätt, hvarpå Utskottet föreslagit en lösning, icke inom denna Kammare har särdeles många eller stora sympatier.

Utskottet har ansett sig kunna antaga, att ordförande i kommunalstämma eller kommunalnämnd innehar sådana egenskaper, som kunna göra honom lämplig att verkställa vextelprotest. För min del vågar jag icke hoppas, att förhållandet öfver allt i Sverige är sådant. Jag fruktar derföre, att ett bifall till Utskottets förslag möjligen på ett eller annat ställe skulle kunna åstadkomma trakasserier.

Hvad Utskottet har invänt mot mitt förslag är hufvudsakligast, att det icke »lärer var möjligt för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att kunna förutse, hvar behöfvet af en sådan person kan komma att göra sig kämbart.» Jag vågar tro, att den saken är mycket lätt för Konungens Befallningshafvande att förutse, ty det är alldeles gifvet, att behöfvet af en sådan person gör sig gällande på sådana orter på landsbygden, *der bankkontor finnas*. Det är visserligen sant, att en vextel kan vara betalbar hvar som helst, men det är också känt, att i allmänhet allt mera den seden börjat antagas att ställa hvarje vextel betalbar vid något bankkontor, nemligen vid det, som är för acceptanten beqvämast. Om nu detta bruk alltmera kommer att antagas, är det naturligt, att behöfvet af personer, som kunna ombesörja vextelprotest, alltmera kommer att göra sig gällande just vid sådana orter på landsbygden, der bankafdelningskontor finnas och i synnerhet der, hvarest tillika kronofogde och länsman äro aflägsse boende. Desse tjenstemän äro dessutom upptagna af mångahanda andra göromål och

*Föreslagen
ändring af
4 § i förord-
ningen om
nya vaxel-
lagens in-
förande.
(Forts.)*

således icke alltid så lätta att anträffa. Om då Konungens Befallningshafvande får rättighet att förordna en eller flera personer, som hafva sådana kvalifikationer, att de kunna och vilja åtaga sig och ordentligt utföra ett uppdrag om vaxelprotest, är hela behöfvet fylldt, utan att inom hvarje kommun i hela Sveriges rike skulle behöfva finnas någon, som allmänheten kan vända sig till för sådant fall.

För min del vill jag derföre yrka återremiss till Lag-Utskottet i det syfte, att en lösning skulle kunna vinnas, som mera öfverensstämmer med den i min motion föreslagna.

Herr Ericsson, Harald: Då jag anmält min reservation mot Utskottets hemställan, torde det vara skäl att framlägga mina motiv för denna åtgärd. Jag tror icke, att det i motionen framlagda skäl för en lagförändring är af allmängiltig natur. Motionären åberopar bara ett enda fall, nemligen att en vaxel icke kunnat protesteras i Örnsköldsvik. Jag har hört mig för hos de bankstyrelser, som finnas i den trakt jag bor, och de hafva sagt sig icke hafva erfarit något behof af nya personer för verkställande af vaxelprotester.

Dertill kommer ett skäl, och det är, att jag och flere med mig tro, att man icke bör vidtaga en lagförändring, der den icke är af behöfvet särdeles påkallad. Detta är mitt förnämsta skäl.

Att jag icke kunnat biträda förslaget att uppdraga åt kommunalstämmas eller kommunalnämnds ordförande att verkställa vaxelprotester torde vara tydligt af de skäl den föregående talaren deremot framlagt. Man börjar allt mer och mer lasta på dessa ordförande besvär och förrättningar, som icke ursprungligen tillhöra dem. Äfven detta skäl är tillräckligt talande för att nu icke ålägga dem mera. Om de kunde sjelfva fritt välja att verkställa ett slikt uppdrag eller icke, så kunde det ju så vara. Men å andra sidan, om man komme till någon sådan ordförande, som kanske icke heller är fullt skrifkundig, och anmodar honom att protestera en vaxel, svarar han kanske, att han icke gör det utan särskild ersättning för besväret.

Jag vill icke förlänga diskussionen. Jag skulle visserligen gerna kunna biträda den föregående talarens yrkande om återremiss, men jag tror icke, att en återremiss leder till lagförändring, hvarför jag anhåller om afslag.

Herr Lindahl: Då jag inom Lag-Utskottet biträdt den lösning af frågan, som dess betänkande innehåller, så ber jag få anföra skälen derför.

Det är sant, att den ifrågasatta förändringen icke är af stor vikt, men då det blifvit upplyst, att fall verkligen inträffat, att personer förlorat sin fordringsrätt, emedan de ej kunnat vidtaga den åtgärd, som af förordningen föreskrifves, så måste man erkänna, att en förändring är nödvändig. Bland de många föreslagna sätten att lösa frågan anser jag Lag-Utskottets vara det mest praktiska. Den utväg, som motionären från Första Kammaren har föreslagit, lider af åtskilliga praktiska svårigheter. Om Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall utse personer, som ega att verkställa vaxelprotest, kan upplysning om hvilka

dessa äro komma till allmänhetens kännedom endast derigenom, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom kungörelse meddelar, hvilka personer blifvit utsedda; men detta faller lätt ur minnet, så att när en gång en protest behöfs, vet man ej hvem det är man derom skall anlita. Det är nemligen mera sällan saken kommer i fråga, och just därför kan det så mycket lättare hända, att man icke får reda på, hvem den utsedde personen är. För öfrigt har motionären lemnat obestämdt, huru och på hvilkens initiativ en sådan person skall utses. Jemväl anser jag det vara af stor betydighet, att sjelfva lagen säger, hvem som skall verkställa protest, så att, när man behöfver låta göra en sådan, man endast har att gå till sjelfva lagen för att se till, hvart man skall vända sig. Detta vinnes genom att i sjelfva lagen utsätta, att den och den eger att verkställa vextelprotest.

Att verkställa vextelprotest är en helt enkel notarial åtgärd af högst simpel beskaffenhet och öfverstiger icke den förmåga, man kan förutsätta hos ordföranden i en kommunalstämma eller kommunalnämnd. Man har sagt, att det händer, att denne ordförande ej kan skriva. Jag tror icke, att det fallet ofta förekommer, men för öfrigt innehåller lagen, att den, som verkställer protesten, skall vara åtföljd af ett skrifkunnigt vittne, och då kan ju detta vittne skriva protesten. Vidare kan man icke tro, att kommunalstämmo-ordföranden skulle undandraga sig detta uppdrag, då han erhåller ersättning för sitt besvär. Slutligen skulle denna anordning föranleda betydligt minskade kostnader för den, som skall betala protesten. Det har upplysts inom Lag-Utskottet, att såsom nu tillgår, kostar en vextelprotest på landsbygden ofta 30 å 40 kronor, hvilket är ganska mycket, hvaremot, om protesten kunde verkställas inom socknen, kostnaden blefve betydligt förminskad.

Af alla dessa skäl har denna utväg synts mig vara den i praktiskt hänseende mest lämpliga, hvarför jag biträdt densamma och därför anhåller jag äfven, att Kammaren ville godkänna betänkandet.

Herr Ekman Carl: I motsats mot den föregående talaren vågar jag för min del icke tro, att det förslag, som Lag-Utskottet framlagt till lösning af den fråga, som varit hänskjuten till Utskottets handläggning, är lycklig.

Det är väl angeläget, att om något skall göras för att bereda full lättnad i vextelrörelsen åt alla de personer, som begagna sig af de många bankafdelningskontoren, som för närvarande finnas på landsbygden, man ordnar saken så, att icke de nya föreskrifterna komma att medföra nya svårigheter. Det är ju icke alltid sagdt, att ordföranden i kommunalstämman, äfven om jag får antaga, att han alltid är skrifkunnig eller har ett skrifkunnigt biträde, så att protesten skulle kunna af honom verkställas, bor i sådan närhet af bankkontoret, så att det därför skulle vara lämpligt att belasta honom, som för öfrigt är öfverhopad med en mängd andra göromål, äfven med bestyret att verkställa vextelprotester.

Om det mål, som herr Schotte afsett och som jag för min del tror vara af intresse och ganska stor vigt för den allmänna rörelsen,

*Föreslagen
ändring af
§ i förord-
ningen om
nya vextel-
lagens in-
förande.
(Forts.)*

*Förelagen
ändring af
4 § i förord-
ningen om
nya vaxel-
lagens infö-
rande.
(Forts.)*

skall kunna vinnas, måste man ordna saken på sådant sätt, att dessa vaxelprotester, när de förekomma vid ett bankafdelningskontor på landsbygden, lätt kunna verkställas, och bör man således icke föreskrifva i lagen, att dessa protester vid alla tillfällen skola verkställas af en person, som kanske bor i andra ändan af socknen eller åtminstone icke med någon säkerhet i närheten af den plats, der de papper finnas, mot hvilka protesten skall göras.

Att öfverlemna åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att nämna en fullt lämplig person till verkställare af dessa bestyr, anser jag för min del icke kunna vara förenadt med den ringaste fara och jag tror därför att det förslag, som härom blifvit framställt, är ganska välbetänkt.

Sedan jag nu uttalat dessa få ord i frågan, som jag för min del anser ega en ganska stor betydelse, så följer häraf, att det yrkande, som jag har att framställa, är att Kammaren behagade till Utskottet återremittera detta förslag, på det att Utskottet måtte taga i öfvervägande, huru vida det icke vid en ny pröfning skulle befinnas vara lämpligt att understödja Herr Schottes motion.

Herr Törneblad: På sätt den siste ärade talaren anför, eger denna fråga verkligen en viss praktisk betydelse. Det händer icke sällan — det har åtminstone hänt — att vissa bankkontor, till hvilka vaxlar blifvit skickade till inkassering, hafva bestämt frisagt sig från ansvar därför att kraf och protest möjligen icke kunde ske i rätt tid, emedan vederbörande embetsman bodde långt bort eller ofta vore stadd å embetsresor. I följd häraf hafva sådane vaxlar icke blifvit diskonterade, just därför, att man icke varit säker om att kunna skydda vaxelrätten på föreskrifvet sätt. Det är sålunda klart, att, om man önskar större beqvämlighet i detta hänseende, hvarom jag icke vill yttra mig, det måste vara en fördel, att rättigheten att meddela vaxelprotest på något sätt utsträcket.

Nu är frågan, om Utskottet funnit den rätta utvägen. Jag ber först få erinra, att kommunalordförändarna äro valde för helt andra ändamål, än det här ifrågasatta, och att i och med detsamma, som man skulle införa i vaxellagen ett sådant stadgande om skyldighet för dem att verkställa vaxelprotest, skulle man i sjelfva verket hafva utsträckt deras verksamhet utöfver det område, som kommunallagarne för dem anvisat, och jag tviflar också på, att sådant vore med dessa lagars anda och mening öfverensstämmande.

Är detta fallet, så kommer dertill att det är ganska tvifvelaktigt, om kommunalordförändarna verkligen äro lämpliga och passande för det ifrågavarande uppdraget. Jag ber att i detta afseende få uppläsa 82 § af vaxellagen, då Kammarens ledamöter lätt kunna bedöma, huru vida man, om Utskottets förslag antages, alltid kan vara säker att de behöriga formerna iakttagas. Det har till och med hänt, att de, som nu skola verkställa vaxelprotester, hafva haft vissa svårigheter i det hänseendet, ty det förekommer understundom, att vissa invändningar göras, och att upptaga dessa på rätt ställe i protokollet, är icke allom gifvet. Den nämnda 82 § lyder sålunda:

“Den öfver protesten upprättade handling skall innehålla: afskrift af vexeln eller vexelkopian med allt hvad derå finnes tecknad, den sökandes begäran eller påstående; det svar, som gifves af den mot hvilken protesteras“ — det är just der, som största svårigheten möter — “eller anmärkning att svar ej kunnat erhållas eller att han ej kunnat träffas; uppgift på orten hvarest och tiden när protesten sker, samt slutligen underskrift af den, som protesten verkställer.

Om verkställd protest skall anteckning göras å vexeln eller afskriften deraf.“

Allt detta är visserligen i allmänhet mycket lätt för den, som är van dervid, men för den, som icke är van, och som blifvit vald till kommunalordförande under helt andra förutsättningar och vilkor, är det kanske något hårdt att nödgas underkasta sig ett sådant besvär för den ringa ersättning, som därför gifves. Dertill kommer ock en annan omständighet. Det är klart, att om denna rätt att verkställa vaxelprotest skall utsträckas, så måste den person, som erhåller rättigheten, också stå embetsmaunaansvar för sättet, hvarpå den utöfvas. Men nu är jag icke fullt öfvertygad, att ett sådant ansvar kan åläggas kommunalordförandena, då jag deremot är nästan säker om, att det på grund af 25 kap. 22 § strafflagen komme att tillhöra dem, som Konungens Befallningshafvande förordnade till ifrågavarande uppdrag. Detta lagrum innehåller nemligen, att hvad om statens embetsmän är i samma kapitel stadgadt, “gälle ock om dem, som äro satte att förvalta städers, menigheters eller allmänna af Konungen stadfästade kassors, verks eller andra inrättningars eller stiftelsers angelägenheter, om de tjenstemän, som under embets- eller förvaltningsmyndigheterna lyda, och om andre, som förordnade äro att embete eller tjensteärenden förrätta“.

Det är temligen klart, att om någon af Konungens Befallningshafvande förordnas att förrätta det ifrågavarande särskilda tjensteärendet, så är han för utöfningen deraf underkastad embetsmannansvar, och det är just detta ansvar, som är så synnerligen viktigt och hvarpå bankerna också hålla så strängt, att om det icke förenas med det ifrågasatta uppdraget, så skulle säkerligen, enligt mångas förmenande, icke så synnerligen mycket vara vunnet med den föreslagna lagförändringen. Om nu ett sådant ansvar kan tillkomma äfven kommunalordförandena på grund af det upplästa stadgandet, det lemna jag derhän. Säkert är emellertid, att ganska många kommunalordförande gerna skulle vilja undandraga sig detta ansvar, om de möjligen begått ett fel vid protesterandet af en vaxel, och detta skulle åter kunna vålla mycket obehag både i ett och annat afseende.

Jag föreställer mig således, att, om man anser en förändring böra ske, den icke kan gerna ske i något annat syfte, än det af motionären uppgifna.

Herr Ekenman, Victor: Jag ber till en början få anmärka, att jag icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom Utskottet, lika litet som i behandlingen af de förut i dag föredragna frågorna,

*Föreslagen
ändring af
§ i förord-
ningen om
nya vaxel-
lagens infö-
rande.
(Forts.)*

*Föreslagen
ändring af § 4
i förordningen
om nya
vexellagens
införande.
(Forts.)*

hvarföre jag icke heller haft tillfälle att i det ena eller andra hänseendet anmäla min reservation.

Jag tror, att när man vill vidtaga en förändring, så är det icke nog med att man visar, att ett behof deraf finnes, man skall äfven komma med något bättre, än det man vill förändra. Men nu är jag först och främst långt ifrån öfvertygad om, att något behof här verkligen föreligger. De vexlar, som begagnas å landsbygden, äro mera sällan affärspapper, utan oftast s. k. ackomodationsvexlar, och man kan då undvika de befarade olägenheterna genom att anteckna å vexlarna, att de äro betalbara i stad eller annat ställe der protest lätteligen kan ske. Men det är ju möjligt, att behofvet af en förändrad lagstiftning är något större än jag föreställer mig. I så fall tror jag dock, att hvad man här velat sätta i stället icke är så synnerligen lämpligt. Man har talat om stämmingsmännen. Desse skulle i allmänhet icke vara i stånd att fullgöra den ifrågavarande notarialåtgärden. Den är visserligen enkel, men fordrar dock något större ömdöme, än man hos dem kan förutsätta. Beträffande motionärens, Herr Schottes, förslag har jag mindre att anmärka, men anser ej nödigt att nu yttra mig vidare derom, då hans mening blifvit af Utskottet bemött.

Hvad vidkommer det tredje, af Lag-Utskottet framlagda förslaget, anser jag det alldeles otjenligt. Härför har den siste ärade talaren angifvit fullt tillräckliga skäl. Den, som skall fullgöra det ifrågavarande uppdraget, bör vara en person med tienstemannaansvar.

Skall något åtgöras i denna fråga, så tror jag att det bör ske genom en utveckling af notariatsinstitutionen. Men något förslag i sådant syfte föreligger nu icke.

Jag yrkar alltså afslag å så väl Utskottets som motionärernes förslag.

Herr Claëson: Då Utskottet behandlade denna fråga, hade det att tillse, först och främst om något verkligt behof af förändring förefans, dernäst om en förändring kunde innebära någon fara för att institutionen skulle förlora i tillförlitlighet, och för det tredje, på hvad sätt förändringen, för att afvärja en dylik fara, borde ske. Några ledamöter af Utskottet, hvilka yrkade afslag å båda motionerna, ansågo det icke vara visadt, att något verkligt behof förefans. Jag åter, som yrkade bifall till Herr Schottes motion, ansåg, att de enskilda bankernas syndikat icke skulle gjort sin framställning i ämnet, om ej verkligt behof af förändring förefunnits. Och ledamöter af Utskottet trodde sig ock kunna bestyrka ett sådant behof, hvilket nu blifvit ytterligare bekräftadt af talare här i Kammaren.

Jag är dock ense med dem, som yrka afslag å Lag-Utskottets hemställan, enär jag anser det synnerligen olämpligt att till det ifrågavarande uppdraget taga ordförandena i kommunalnämnden och kommunalstämman. Utom det att jag ej vill tillägga nämnda befattningar detta nya bestyr, blefve det både för mycket och för litet. I en och annan socken kunde de nog vara lämplige härtill, men i många andra olämplige med hänsyn antingen till bostadens belägenhet eller deras egen kvalifikation. En olägenhet är ock, att de väljas endast för en

kortare tid och att ombyte af innehafvare af det ej ovigtiga uppdraget att emottaga vaxelprotester således ofta skulle ske. Deremot tror jag det vara förenadt med mycket liten fara att bifalla Herr Schottes motion. I många län förefinnes sannolikt ej något behof, att till uppdraget i fråga förordna nya personer, och der kommer utan tvifvel Konungens Befallningshafvande ej heller att göra det. Och i öfriga län är jag ock viss, att Konungens Befallningshafvande icke skola förordna flere eller andre personer, än som lämpligen bör ske på det institutionen icke må förlora i värde.

Man har sagt, att en återremiss icke skulle tjena till något. Jag tror icke, att den vore så ändamålslös, ty i Utskottet yrkade endast fyra ledamöter rent afslag, och alla de öfriga önskade en lösning af frågan; och då dessa finna att kammaren ej velat godkänna den af Utskottet nu föreslagna lösning, skola de säkert ej motsätta sig en lösning, i den af Herr Schotte angifna rigtning.

Jag förenar mig alltså i yrkandet om återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af Utskottets utlåtande, vidare på dess återförvisning till Utskottet och sedermera på afslag å Utskottets hemställan, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på återremiss, sig anse denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Ekenman, Victor*, begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits afslag å Utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att Lag-Utskottets utlåtande N:o 16 skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 56;
Nej — 10.

Föredrogos Stats-Utskottets den 10 innevarande Februari bordlagda memorial och utlåtande:

N:o 2, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden.

Lades till handlingarna.

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Godkändes.

Justerades sex protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2,33 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
